

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

VI. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1896 SZEPTEMBER

9. SZÁM

Hamis úton.

A külföldi nevezetesebb szaklapok hasábjain úgyszólván napirenden van a néhány év óta nagy tért hódított u. n. »szabad irány« kérdésének feszegetése. Természetes, hogy ez irányban is a legkülönbözőbb nézetekkel találkozunk. Legjobban megszívelendők azonban azok az óva intő vélemények, melyek a szabad irány elfajulásában az accidens-szedés tisztaságának veszélyeztetését látják, sőt attól is tartanak, hogy a nyomdász csak saját kárával állíthat elő jól mutató nyomtatványokat, mert annak magas előállításí árát megfizetni egy rendelő sem fogja. Ilyen értelemben szól a *Typ. Jahrbücher* egyik utóbbi számában megjelent cikk, melyet eléggé érdekesnek tartunk arra nézve, hogy olvasóinkkal a következőkben megismertessük:

Midőn néhány év előtt az accidens-szedés terén új irány fölmerülését tapasztaltuk, azt hittük, hogy ez által az accidens-munkákat egyszerűsítetjük s így olcsóbbá is tehetjük.

Ez az új irány a legszorosabb kapcsolatban áll az accidens-vignetták és a finom lénia-ornamentika megjelenésével. Mind a két újonság ma még oly nagy kedveltségnek örvend, hogy a régi mintaszerű keret és a klasszikus renaissance-ornamentika egészen elhanyagoltatnak.

A mi fiatalabb accidens-szedőink közt vannak elegenden olyanok, a kik nem is képesek egy keretet helyesen összeállítani, míg ellenben a szaggatott accidens-szedésben, az időtrabló, esztelen játékokban bizonyos virtuozitást tanusítanak. A renaissance-ornamentikát mellőzik, mert nem tudják helyesen alkalmazni. Nagyon természetes, hogy a szabad irány az ilyen illetéktelen kezekben olyan torzképpé fajul, melynek szedése hosszú időt igényel, a nyomdásznak nyereséget nem hajt, azonkívül még a közönséget sem elégti ki.

Még ama kevés számú szakértők is, a kik e szabad irányt helyesen tudják alkalmazni, be fogják ismerni, hogy részben téves úton vagyunk és lassan-lassan ismét oda jutunk, a hol tizenöt esztendővel ezelőtt voltunk. Akkor, a midőn a könyvnyomdász szűkölködött a szép renaissance-ornamentikában, a nehézkes lénia-technikához kellett fordulnia, ha valami különöset akart alkotni. Hogy azonban erre a legtöbbször ráfizetett, az bizonyos.

Abban az időben ornamentikák után futkostak, hogy a nyomtatványokat izlésesen és olcsón állíthassák ki; ma azonban, a midőn ornamentikákkal bőségesen rendelkezünk, azt következetesen mellőzik, vagy tévesen alkalmazzák, úgy, hogy éppenséggel nem hathatnak. Ezzel azonban sem az accidens-szedés fejlesztésének, sem a közönségnek nem használtunk és nem tagadható, hogy a jelenleg uralkodó accidens-iránynál fogva a jobbajta munkák többbe kerülnek, mint valaha.

Elég bizonyíték ez arra nézve, hogy hamis úton vagyunk és hogy az új vagy szabad irány nem teljesítette azt, a mit eleinte ígért: egyszerű kerettechnikát és ez által folytatólagos olcsóbbátételét az accidens-munkáknak.

A közönség nem igen törődik vele, hogy a szedő valamely léniarakományon tíz órát vagy még többet dolgozott; vagy hogy a hajlitott, átugott, szétfutó, vagy másképen idomított léniaák sok munkát és ügyeséget igényelnek. Az ilyen dolgokhoz a közönség nem ért s mindenekelőtt azt kívánja, hogy a nyomtatványok minőségük szerint egyszerűek, izlésesek legyenek s hogy tulajdonképeni céljuknak teljesen megfeleljenek. Még a jobb accidens-munkáknak is ki kell szabni elkészülési idejüket, hogy a nyomdász a megrendelőtől túlsokat ne követeljen s a mellett maga is nyerjen valamit.

A nyomdász gyakran jön olyan helyzetbe, hogy úgy szedésben, mint nyomtatásban valami jeleset kell alkotnia, hogy nyomdájának technikai nivójáról tanúságot tehesen; ilyenkor egy-két órai időkülönbözötet nem szabad tekintenie. Elő szokott fordulni az is, hogy a tisztelt megrendelőnek valami rendkívülivel kell szolgálnia, a mire rendesen ráfizet. Ilyen és hasonló esetekben azonban más körülményekkel is kell számolni és a látszólagos veszteséget forgalmi tőkének, illetőleg reklámköltségnek kell tekinteni.

A kivételnek azonban nem szabad általános szabályvá válnia, ha csak magunkat érzékenyen megkárosítani nem akarjuk. Minden munkának megvan a maga bizonyos, úgynevezett piaci ára, a melyet tetszés szerint, vagy önokozta nehézségek következtében fölverni nem lehet. Valamely munka előállításánál tehát nemcsak arra kell törekednünk, hogy a megrendelőt jól kiszolgáljuk, hanem arra is, hogy magunk is megéljünk. Hogy ezt elérhessük, nem csupán egyéníteni kell tudnunk (azaz iparkodnunk kell a munkát mindig az illető megrendelő iparához

idomítani), hanem első sorban egy kevésbé időt rabló szedési technikához kell fordulnunk.

A közönséget kevésbé kielégítő léniabráolást az egyszerűbb és észszerűbb ornamentika-építéssel kell felcserélnünk és a vignettákat is az őket megillető jogaikhoz kell juttatnunk. A ma dívó léniarakomány mindig csak afféle életnélküli dolog fog maradni, a melynek sem eleje, se veleje nincs, míg ellenben a szép ornamentika — helyesen alkalmazva — mindig élenkítőleg fog hatni.

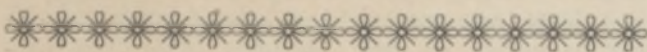
A rendelkezésünkre álló számtalan renaissance-ornamentika mellett ma már vignettákat is birunk a legkülönbözőbb árnyalatokban s ezek együttvéve munkánkat izlésesebbé és könnyebbé teszik. A vignetta arra van hivatva, hogy bennünket a nehezebb szedési műveleteken túlsegítsen; csak egyszerű léniakeretet igényel, hogy a reklám- és különféle egyéb munkálatoknál kiváló szolgálatot teljesítsen, ott, hol a betű magában véve czéljának egészen meg nem felel.

Ez a szedési módozat volna a legegyszerűbb, leghatásosabb és legszebb; csak az kár, hogy még mindig nem kultiválható eléggé, mert az illető rajzoló a mi gyakorlatunkra és az ipari életre nincsenek tekintettel.

Egy második, hatalmas szövetséges társat a színnyomásban birunk; ez van hivatva arra, hogy az üres felületeket élénk és a komplikált szedést fölőlségessé tegye. A közönség a legtöbb esetben készségesebben fog többet fizetni egy második színért, mint valami hatástalan műszedésért. Manapság, a midőn a színlemezmetaszt minden tanonc rövid idő alatt elsajátíthatja, a színnyomást már minden vonalon alkalmazásba kellene venni, annál is inkább, mert ez az újabb tégelysajtók tökéletes voltánál fogva könnyen és olcsón eszközölhető. A színnyomás — észszerűen alkalmazva — a szedő munkáját nagyban megkönnyítheti, úgy, hogy a kétszínű kivétel nem fog többé kerülni, mint a komplikált szedés egymaga, melyre még jó sok festéket is kell pazarolnunk, ha vele hatást kelteni akarunk.

Végül, szabad legyen kifejezést adnunk abbéli reménykedésünknek, hogy a magyar accidens-szedés mihamarább le fog térni arról a téves útról, a melyre lépett és magát az irányadó szaksajtótól és az elismert, kiváló szaktekintélyektől támogatva, a helyesebb, szabályozottabb irányba engedi tereltetni. Csak ily módon fogjuk elérhetni abbéli állandó törekvésünket, hogy a jobbfejta accidens-munkákat fokozatosan olcsóbbá téve, annak minél nagyobb lendületet adhassunk.

L. D.

Ezeréves irodalomtörténeti kiállításunk.

Az utóbbi években rendezett nagyobb szabású, nemzetközi jelleggel bíró köztárlatok mindmegannyian valamely grande attractionnal bírtak, hogy a nagyközönségnek meglehetősen megcsappant érdeklődését

a kiállítások iránt újra fölcleszték; ez okból jött létre az égnek menő Eiffel-torony és a chicagói óriási forgókerék s más ehhez hasonló excentrikus alkotás. Hát a mi millenárius kiállításunknak is van ily grande attractionja, mely azonban éppenséggel nem mondható extravaganciának, hanem olyan alkotásnak, mely teljesen beleillő nemzeti tárlatunkba, mely nélkül az el sem volna képzelhető. A kiállítás történelmi csoportja az, mely vonzóerejében felülmúlja valamennyi fentérintett különlegességet, mely bámulatot, csodálatot kelt és a tudományos világ figyelmét hívja ki, ideseregésre készítve messze országokból úgy a raritásokat kedvelőket, mint a komolyan tanulni vágyókat.

Gyönyörű s gazdagságában utól nem érhető tárháza az dicsteljes nemzeti multunknak. Az épületek a figyelmes szemlélőt régmúlt idők eszményi világába, zárt városaink, főúri várak, imaházak s kolostorok változatos életébe varázsolják át. Benn a termekben pedig megkapó közvetlenséggel tárul fel előttünk eleink kulturális élete, minden fény- és árnyoldalával. A fegyverek egész sorozatát találjuk itt, a primitív nyilvesztőtől egészen a kovás tűzipuskáig, az ókori római kurta kardtól a remek mívű dömöczki pengéig; régi formájú ágyúkat, össze-visszatépett zászlókat és egyéb, sok viszontagságon keresztülment török és keresztény hadi jelvényeket; pompásnál pompásabb vérteteket és csillogó lőszerelvényeket. Kezdetleges és finomult izlésű vadászati szerek mellett itt szemlélhetjük elődeink lakásberendezését, ékszereit, ruházatát és egyéb, a családi és szociális életre vonatkozó, ránk maradt tárgyakat.

A történelmi csoport katalogusa 506 oldalra terjedő vastos kötetet képez, melynek 8739 számra rugó tárgya között körülbelül harmadrészben bennünket közelebről érintő oly tárgyakra akadunk, melyek értékességük és ritkaságuknál fogva, páratlanná teszik a kiállítást. Találunk írásbeli ereklyéket, történelmi okmányokat, jeles egyházi és világi fejedelmi és hadvezéri személyek arcképeit festészetben, réz- és fémetszetekben, számtalan csataképet, térképet, városok és úri kastélyok ábráit, régi egyházi szerkönyveket hártán és papiroson, czéh-okmányokat, — szent István korától fogva egészen az 1848/49-diki fordulópontig. Ezek mellett a kódexek és régi könyvnyomtatási termékek oly sokaságát szemlélhetjük, a milyennel az 1882-ben rendezett könyvkiállítás óta nem volt alkalomunk Budapesten találkozni. — A kiállított tárgyak nagy tömegében kiváltképen a pazar díszítésű Corvin-kódexek képezik az érdeklődés egyre fokozódó gyűpontját.

A középkor három főstíljét képviselő épületcsoport román részében találjuk a honfoglalás és a vezérek korabeli emlékeket; köztük *A magyar honfoglalás útjának térképét*, melyet Pauler Gyula dr. és Szendrey János dr. terveztek és Hátsék Ignác rajzolt meg, — továbbá *Magyarország térképét* szent István halálakor, 1038-ban, melyet ugyancsak Pauler Gyula dr. terve szerint Kogutovicz Manó rajzolt, (Kogutovicztól még több sikerült történelmi térkép van kiállítva a gót és a renaissance-épületben.)

A román kápolnában számos középkori hazai okmányokon kívül, melyek többnyire az országos levél-

tárból és a bécsi állami levéltárból kerültek ide, ott szemlélhetjük a nagyhirű *pannonhalmi főapátságnak* szent István által adományozott *alapító oklevelét*, melynek valódisága sok ideig képezte vita tárgyát a történettudósok között, mignem Fejérfpataky László dr. végleg, minden kétséget kizáróan, az okmány valódisága mellett döntött.

Elhagyva a román épületet, átme gyünk a nagy-szabású csúcsíves (gót) csoportrészebe, a hol a világi és egyházi emléktárgyak majdnem megszámlálhatlan tömkelegében szemügyre veszszük első sorban az egyházi könyvek különböző változatait. A legnagyobb formájú miskönyvek mellett találunk itt 24-rétű apró zsolozsmás könyveket, hártýára vagy papirosra írva, a legnagyobb fokú kézírásí gyakorlatosságra valló kiállításban, még ma is tüzes kiszínezéssel; különösen megragadja a szemlélő figyelmét a szövegben előforduló egyes betűk vagy egész sorok vörös festékkel történt bámulatosan ügyes pingálása.

Az okiratok és egyházi könyvek fokozatosan átvezetnek bennünket a kódexek szakába. A 21. számú tárlóban Anjou-kori kódexeket találunk, melyek ugyan művészi kivitelben nem állanak azon a magas nívón, mint a későbbi Corvin-kódexek, de mint XIV. századbeli műtermékek elég szépek. Belépve a 14. számú terembe, különös látvány tárul szemünk elé: egy egész sorban odaállított XV. századbeli rézsútos könyvtárpolezokon könyveket látunk lánczczal odakapcsolva az állványokhoz, mely lánczos könyvek leginkább a gyulafehérvári székesegyház és a budapesti kegyesrendiek könyvtárából valók. Ez a terem a középkori könyvtárt képviseli és minden további magyarozatnál világosabban demonstrálja azt a nagy értéket, mely abban az időben a könyvekben rejtett. A gondos és kincseit megbecsülő könyvtáros különben mai napság is féltékenyen őrzi azokat; jellemző e tekintetben a pannonhalmi főapátság könyvtárnokának a *Magyar Könyvszemlében* nemrégén megjelent jelentéséből a következő részlet:

A helyi viszonyok kényszerítették egyik elődömet, a ki nagy becsben tartotta a magyar ősnymtatványokat, hogy minél nehezebben hozzáférhetőkké tegye, a miscellaneák mellé, melyek szintén nagyobbbrészt értékes compactumok, és pedig oly magas helyre, hogy nyaktörő létráinkkal is alig érhető el. Könyvtárunk szép strukturája és szemet gyönyörködtető berendezése a nyári hónapokban annyi látogatót csal ide, hogy a vasrácsokkal elzárt szekrények daczára nem lehet eíég körültekintő a kalauz, hogy a sokszor több csoportban körüljáró nézők közé nem keveredik-e valami antiquarius, vagy más könyvkedvelő. Ily tekintetek vezethették elődeimet, hogy a sokszor értékesebb és nem annyira szemre való gyűjteményeket rejtettebb fülkékbe dugták el.

A lánczos könyvek szomszédóságában vannak elhelyezve Hunyadi Mátyás könyvtárának világraszóló örökbecsű maradványai, a Corvin-kódexek, oly sokaságban, milyennel még Budapesten nem találkoztunk. Nemesak hazai könyvtárak és gyűjtők, hanem számos külföldi könyvgyűjtemények is beküldték a saját budai királyi könyvtárnak remek műveit; a legfényesebbeket kétségkívül a bécsi cs. és kir. udvari, meg a bécsi egyetemi könyvtárak. A könyveknek mesébe

illő gyönyörű kiállításáról itten nem beszélhetünk, — az különben nem is szorul a mi ismertetésünkre, mert az már sokkal hivatottabbak részéről megtéetett elég gyakran, — hanem mindenkinek, a ki hazai kulturtörténetünk e dicsőséges korszaka iránt meleg érzékkel bír, azt tanácsoljuk, hogy ne mulassza el a most kínálkozó ritka alkalmat felhasználni, a királyi könyvek megszemlélésére.

Nem kevesebb értékkel bírnak a szomszédos 15. sz. teremben elhelyezett könyvek. Ezek már többnyire a könyvnyomtató-sajtónak termékei, kiállítva közintézetünk által, valamint legelőkelőbb könyvgyűjtőinktől, u. m.: Ágoston József, Apponyi Sándor gróf, Emich Gusztáv, Ráth György és mások magánkönyvtáraiból.

Itt több oly könyv található, melyek bennünket, magyar nyomdászokat nagyon közel érintenek. Így például a 8101. katalógus-számmal jelzett könyv *Tractatus de venenis* címmel,* melyet hazánkfia, Erdélyi (Septemcastrensis) Tamás állított elő 1473-ban Mantuában, hol a nagyhirű Jenson Miklós francia tipografussal működött. A szép antiquabetűből szedett szöveg vörös és fekete színnel van nyomtatva. Az 1916. sz. egyházi dolgokat magyarázó, 1478-ban megjelent könyv szintén egy magyar nyomdász, Petrus (mások szerint: Simon) de Bartfa, terméke, ki 1471-től fogva Velenczében tartózkodott. A kéthasábos szedés gót betűből van előállítva, tiszta nyomással.

Ezen utóbbi könyv mellett, 1917. sz. a. találja a néző a *Budai krónikát*, a legelső magyarhoni nyomdatermékét, melyet Hesz András állított elő Budán 1473. évben s a melynek látása minden magyar nyomdászt kegyeletos büszkeséggel tölthet el. A nagy 8-rét alakú könyvből a kézírásilag 17-tel számozott lap van közszemlére kitéve az üvegszekrényben, melyen két kisebb (a túoldalalon látható hasonmás P betűjéhez hasonló) kezdőbetű vörös színnel van kitüntetve, míg egy harmadik, sokkal nagyobb P inicziále zöld színben, felső kanyarodásának belső világossága pedig gyengeszálú, vörös czirádákkal befonva, kézzel van odapingálva.

Az Athenacum t. igazgatóságának szíveségéből bemutatjuk e ritka könyvnek utolsó lapját. A figyelmes olvasó azonnal észre fogja venni a tömérdek szórövidítést és egyes betűknek elhagyását, mely hiányokat rendszeren az előző magánhangzón látható hullámos vonás jelzi; az első nyomdászok e rövidítési szokást a könyvmásolókból vették át, a minthogy egyébként is igyekeztek a kódexek kiállítását utánozni. Látjuk továbbá, hogy Hesz András is a szokásos kettőspontot használja a még ismeretlen kómmák helyett.

Ezen, a legkritkább könyvekhez tartozó krónikának kilencz példányát ismerjük, melyek közül három Magyarországon őriztetik (Magyar Nemzeti Múzeum, József főherczeg és a pécsi püspöki könyvtár birto-kában egy-egy), továbbá egy-egy a bécsi és müncheni udvari könyvtárakban, egy-egy a prágai és lipcei egyetemi könyvtárakban, az utolsó két példány pedig a római Rossi Miklós-féle és a halicsi Czartorisky László herczegi könyvtárak tulajdonát képezi.

* Ezt a 8101. sz. könyvet a néző tulajdonképen a renaissance-épületben levő 57. sz. teremben találja; mi e helyen csupán a chronologiai sorrend szempontjából említjük meg.

Eloállítás helyére és nyomtatójára nézve ismeretlen származású az 1891/b. sz. könyv: *Constitutionis incliti regni ungarie* címmel. A mű kis 8-rétű, első

czímere van az aranygyűrűs hollóval. Hol és mikor készült és ki a nyomdász? annak semmi nyomát sem a munka elején, sem végén nem találjuk. Könyv-

De coronatione regis Mathie.

Quod mortem Ladizlai regis electus est in regem hungarie Mathias fe. me. filius Illustris Iohis de buny ad ppe. co. bistricien Anno dñi millesimoquadringētesimoquingētesimo octauo: q̄ tam exterris ut bobemis & polōis: q̄ nōnullis incolis sacre corōe subiectis sibi plurimū īfidiātibus ut leo fortissimus: inuictissimusq̄ restitit. Hic etiā cū ualidissimo exercitu regnū bozne ingressus castrum munitissimū Iaycza noie e manibus turcoꝝ gloriose eripuerit: deinde uictor rediens ad hungariam: dyademate sancti regis Stephāi qđ apud Fridericū romanoꝝ impatorē habebat: in ciuitate alberegalis potitus est. Postea uero collecto ingēti exercitu moldauiam terram: puinciā sacre corōe subiectam sed p̄ id temporis rebellem ingressus est. ibiq̄ babito acerbissimo conflictu triūpbū preclarū atq̄ memorabilē obtinuit. Vnde & uexilla pluria inclyte uictorie sue signa budā usq̄ adduxit. que magna cū celebritate in prochiali beatissime Marie uirginis ecclesia affixa bodie conspiciunt. Reliqua aut̄ preclara ac mēorabilia facinora serēissimi atq̄ inuictissimi dñi nostri regis: quia tanta sunt q̄ breuiter cōprehēdi nequeunt: in aliud tempus differenda: ac latius prosequenda erunt. Pro quo dño nostro illustrissimo atq̄ gratioso optimus maximusq̄ deus etiam atq̄ etiam rogandus est: ut eum in pace tranquilla: iusticie obseruatione: suorum dilectione: regni incremento: & diuturna demū uite incolumitate tenere: seruare: & augere dignetur.

Finita Bude Anno dñi. M. CCCC. LXXIII
in uigilia penthecostes: per Andrea Hels

Ex Museo
Hungarico

A Budai Krónika utolsó lapja. (Az első magyarországi nyomda terméke 1473-ból.)

lapján a könyv címe áll, alatta egy fametszet, melyen Mátyás király trónuson ülve jobbkezevel jogarral van ábrázolva, a mint neki két főpap a »constitutioneket« bemutatja, a metszet alsó jobboldali sarkában az ország

tudósaink véleménye szerint a könyv előállítója a Bécsben 1482-ben működött, nevére nézve ismeretlenül maradt nyomdász, kit a zavaros idők valószínűleg Mátyás király táborába hajtottak. S valóban, ha össze-

hasonlítjuk a fametszeten lévő alakok szögletességét, valamint a perspektíva és árnyékolás hiányát, továbbá a címlapon használt gót betűk jellegét, a Bécsben 1482-ben előállított sajtótermékekben előforduló betűkkel és fametszettel,* úgy az a föltevés, hogy a bécsi 1482-iki nyomtatványok és a fentérintett 1486. évi törvénykönyv egy és ugyanama mestertől származnak, valószínűségben csak nyer.

A kiállított ősnymtatványok sorában akárhányat találhatni, melyek művészi kivitelben, az inicziálék és a szélczirádák kiszínezésében, sikerrel vetekednek sok kódex kiállításával. Figyelemre méltók e tekintetben az 1908. számú könyv, Boetius humanista írótól: *A vigasztalások könyve* címmel 1473. esztendőből, továbbá az 1909. számú, melyet szerzője, Bergomensis, Beatrix királynénak ajánlott 1487-ben. Remek kiállítással bír az 1831. sz. *esztergomi misekönyv* is, mely Velenczében készült 1512. évben.

Érdekesek a Kaym Orbán budai könyvkiadó által Strassburgban 1846. és 8092. számú könyvek. Mindkettőnek címlapján a jellegzetes töleséralakú szedést látjuk, vörös színben nyomtatva, alatta pedig fametszeteket fekete nyomással.

Szépek a rézmetszetek is, melyek nagyobbára gróf Apponyi Sándor lengyeli kastélyából valók. Az 1922. számú kép Báthory Zsigmond fejedelmet ábrázolja. Az 1857., 1858. és 1925. számok alatt Erdélynek és Magyarországnak sikerült kivitelű térképeit látjuk. Furcsa benyomást tesz a szemléltre, hogy míg a Bécsben 1595. és 1596-ban készült ily térképeken mindenütt ott van a kétfejű sas, gyomrában a magyar címerrel, a Velenczében, Nürnberg, Ingolstadt és más, nem Ausztriában előállított abroszok nélkülözik ezt a heraldikai díszet. Ezeket a közös birodalmat jellegző kétfejű sasokat különben a renaissance-épületben közszemlére kitett régi czéh-iratokon is feltaláljuk. Így a 6622. sz. oklevélen, a debreczeni csizmadia-czéh felszabadító levelén 1744. évből; a 6628. sz. pécsi bodnár-czéh oklevelén 1819-ből, és végül a 6629. sz. szarvasi molnár- és ács-czéh okmányon is.

A régi városok és várak ábrái közül feltűnt nekünk az 1848. sz. kép, Esztergom vára 1594. évből. A kép alatt háromhasábosan van közölve Esztergom belsejének útmutatója, számokkal jelezve, latin, német és magyar nyelven, melynek utolsó sora ekkép hangzik: Budára mēnoe wth.

Ezzel nagyjában befejeztük volna a gót stílus épületben tett körutunkat, melyet a jövő számban a renaissance-palotában felhalmozott könyvkincsek ismertetésével fogunk folytatni.

* * *

Csinos kódexeket találtunk a *horvát-szlavon műcsarnokban* is, többnyire czirill és glagolit írásban előállítva. Továbbá az igen ritka, Nedeliczén Hoffhalter Rudolf által nyomtatott horvát nyelvű Verbőczy-kiadást; a 4-rét alakú könyv címlapja szép fametszésű keretbe van foglalva, míg az egyes címsorok vörös és fekete festékekkel nyomtatvák. Egy másik könyv pedig Zrinyi Péter arczképét mutatja rézmetszetben. *Faragó.*

* I. e bécsi nyomtatványok 1—13. sz. a. hasonmásait dr. Mayer Antal *Wiens Buchdrucker-Geschichte* cz. munkájának I. kötetében.

CSARNOK.

A korrektorok kínjai.

(Felolvastatott a Szakkörben.)

T. Szaktársak! Mindenekelőtt is bocsánatot kérek önöktől, hogy azokról a szerencsétlen individuumokról, illetve azoknak kínjairól akarok egyet-mást elmondani, a kiket senki sem szeret.

Nem szeretik a szaktársak, mert korrekturáikban mindig okoskodnak, mindig jobban akarnak mindent tudni, mint a ki a szedést szedte s azonkívül éppen akkor jelölnek ki sokszor legtöbb hibát, mikor a heti számla kiegészítése végett a legjobban kell »húzni« s így nemes törekvésüknek démoni rosszakarattal gátat vetnek.

Én nem tudom ugyan, de azt mondják, hogy a főnökök sem szeretik őket, mert improduktív elemet képeznek a nyomdában; olyanféle szükséges rosszak csak.

Azt a pénzt, a mit fizetésökre fordítanak, csak olyannak tekintik, mint a »spergeld«-et szokás tekinteni, t. i. olyan kiadásnak, a miért nem kap az ember semmit és mégis ki kell adni a pénzt.

Pedig az a szegény házmester is bizony nagyon megérdemli az ő »spergeld«-jét, mert nem éppen kellemes dolog lehet jó álmát megszakítva minduntalan, bármily zord téli éjeken is a kaput nyitogatni.

Hát akkor bizonyára még jobban rászolgál a díjazásra az a szerencsétlen individuum, a korrektor, a ki oly hosszú időn keresztül dolgozik naponta, a milyen hosszú időn keresztül aligha dolgozik még más szellemi munkával foglalkozó egyén, s a ki a megerőltetéstől könyező szemekkel, a sok mindenféle olvasástól zúgó fejjel, a görnyedéstől fájós háttal és megmerevült nyakkal kel fel ülőhelyéből. Midőn aztán ki akar egyenesedni, — de csak akar és nem tud, mert lehetetlen görbült hátát már kiegyenesítenie — csak úgy szédül a feje bele.

De ha még a napi munkával befejezhetné a napi olvasást is, akkor még hagyján lenne! A napi munka befejeztével azonban még folytatnia kell az olvasást, hogy az események felől némileg tájékozva legyen s hogy adandó alkalommal a korrektúra-olvasásnál ennek is hasznát vehesse. Ezen kívül szakbelileg is kell magát képeznie, hogy a kortól el ne maradjon s néha napján úgy illik, hogy itt a fölolvastatásnál is megjelenjék egy kicsit, habár olyan unalmas fölolvastatással is, mint a milyennel én ma megjelentem.

Mindezekhez aztán hozzájárulnak a napi gondok, a miket a folyton dráguló fővárosi élet mellett csekély anyagi creje neki okoz.

Nem csoda tehát, ha figyelme néha gixert csinál s legjobb akarata mellett is hiba marad a hasámban, a mi ugyan a legélesebb és legpihentebb figyelem mellett sem kerülhető el.

A sok olvasás és sok munka mellett aztán annyira megfanyalodik szegény feje, hogy a női társaságoknak sem képezheti valami kedvelt emberét.

Tehát már magában véve az az állapot is, hogy

senki sem szereti őket, bizony elég kínos állapot szegény korrektorokra.

Szinte kiállhatatlan állapot.

De ez még nem minden. Vannak ennek a kínos állapotnak még főlei is.

Azoknak a korrektoroknak ugyan, a kik érdekes, ha nem is »érdekfeszítő« regényeket ívekben olvasnak, még csak mérséklődnek némileg kínjaik, nemcsak azért, mert némi szórakozást is nyernek, hanem azért is, mert rendszerint csak legfőlegb néhányan szedik s így a szedésben nagy eltérések nem lehetnek. Ezeknek is kijut ugyan azért a rosszból is, mert egy korrektor sincsen megóva attól, hogy sokszor olyan dolgokat kell olvasnia, a milyeneket más ember rajta kívül bizony alig olvas el, a korrektoroknak fátumok lévén, hogy olvasniok kell mindent, akár érdekes, akár nem, még pedig szorgos figyelemmel.

A száraz matematikát vagy sorsolási számokat éppen oly jókedvvel kell olvasniok, mint a legszebb novellákat, díszichonokat, szonetteket vagy az irodalom bármely műremekét.

De azoknak a korrektoroknak, a kiknek meghozta a gőz és villamos korszak a párti-rendszert, midőn már a megrendelők azzal a megjegyzéssel hozzák a nyomdába a munkáikat, hogy »hoztam kérem egy kis (legalább tizíves) munkát, megvárhatom belőle a levonatot?« nó ezeknek aztán nincs igalom.

Itt sokszor a legnagyobb kaosz van a szedésekben!

Mert hát tetszenek tudni, hogy a szaktársaknak többféle neme van. Vannak reisserek, vagyis »húzóok«, mittlerek, vagyis közepesek és ezeken kívül a szedők díszei: a kraplerek, a kiket magyarul talán leghelyesebben »motyogók«-nak nevezhetünk.

A reisserekkel és mittlekkel csak valahogyan megvolnánk, ha ezeknek ismét nem volna kétféle válfaja, t. i. azok, a kik jól és figyelmesen szedik és a kiknek az a jelszavuk: »csak sort«.

Ez utóbbiakkal aztán épp úgy meggyülik a bajok a szegény korrektoroknak, mint a motyogókkal.

Nosza résen kell lenni a szemeknek, hogy az előforduló hibáikat kijavíthassák, mert azok bizony nem törődnek vele, hogy az előttök szedett pártikat milyen ortografiával szedik, csak a jelszó érvényesüljön: »csak sort«!

Igy van aztán, hogy az egyik szed latin ortografiával latin szavakat, a másik kiejtés szerint magyarosan. Az egyik c-vel szed csupán, a másik meg cz-vel.

Pedig alig van valami nehezebb, mint az egyöntetű ortografiára figyelni. Ez leginkább kimeríti a korrektorok látóidegeit.

Arra sincsenek ezek tekintettel, hogy vajjon nincsen-e leszedni való a következő pártinál vagy nincs, csak pontot tesznek és kimenetet csinálnak, akár van a mondatnak értelme, akár nincsen.

De midőn még ez történik meg, ez csak a kisebbik baj, mert a korrektor ezt minden esetre észreveszi; hanem mikor be van fejezve a mondat és ponttal végződik a kézirat, akkor már nagyobb a baj.

A párti-szedéseknél ugyanis nem összefüggőleg olvassák a pártikat a korrektorok, csak össze-vissza, a mint a pártik beérkeznek. Ha az elejét a munkának

motyogók szedik és a végét meg húzóok, megtörténik hogy a vége előbb érkezik be olvasás végett, mint az eleje.

Igy aztán a korrektoroknak nincsen tudomása arról, hogy talán a következő pártin leszedni valója van az illetőnek, bizony megtörténhetik, hogy a kihagyott leszedni való a korrektor figyelmét is kikerüli.

Csak úgy óvhatja meg magát e bajtól, ha lehetőleg figyelemmel kíséri a leszedni valókat s kontrolirozza, hogy le van-e szedve vagy sem, a mi nem éppen kis feladat.

Azokról az eltérésekről nem is szólok, melyek egyes szavak, de leginkább az összetett szavaknál mutatkoznak, mert hiszen igen számos dolog van olyan a magyar nyelvben, mely egységesen megoldva nincsen, tehát nemcsak a szedők szedik különbözőképen, hanem az írók sem írják egyformán, sőt igen sokszor megkövetelik, hogy az ő sajtáságos ortografiájukkal készíttessék a munka.

De természetesen a korrektor nem nézheti azt el, hogy egy vagy másféle dolog kétféleképen is legyen egy műben, arra kell törekednie, hogy a munkát egyöntetűvé tegye.

E kínos állapotokon sok tekintetben segítségükre lehetnek a korrektoroknak, és legtöbbszörre segítségükre is vannak, a metropások, ha a munkák kiosztásánál némi utasítást adnak a szedésre nézve.

De a »csak sor« szedői az utasításokkal nem sokat törődnek, hanem csak szednek, hogy legyenek sorok minél nagyobb számban.

No aztán az oszlopos szedésekről alig merek beszélni, mert ahhoz gyenge az én szerény tollam, hogy le tudjam írni, miféle óriási bajok fordulnak itt elő.

A szegény korrektoroknak olykor-olykor nagy fejtörést okoz, hogy miképp javítsák ki az előforduló tipografiai hibákat.

Egyik a szöveg első sorát húzza be s a másikat ereszti ki, a másik az első ereszti ki s a másodikat húzza be hol többel, hol kevesebbrel és a kipontozások össze-vissza állnak, a léniáknál egyik hosszabb, a másik rövidebb.

Ha pedig egy kis figyelmet fordítanak munkájukra, mind e bajok elesnének.

Igy azonban a korrektoroknak legtöbbszörre úgy kell eljárni, hogy a kecske is jóllakjon, meg a káposzta is megmaradjon, vagyis hogy a munkának is legyen egy kis képe, meg nagyon sok munkát se csináljon, mert a munkák csaknem mindig rendkívül sürgősek s nem lehet velök sokat babrálni.

Hogy ez miképp történik, azt most sok volna talán itt elmondani és nem is egészen e fölölvasás keretébe illő.

De vannak még bajok, a melyeket a »csak sor« szedői a korrektoroknak okoznak.

Mint mindenben, úgy rendszeren az olvasásban is igen fölületesek szoktak lenni, nem is említve azokat, — pedig, sajnos, szintén vannak szép számmal — a kik nem is tudnak jól olvasni és szedni és a fölületes olvasásnak aztán az a következménye, hogy mindenféle csodabogarakat összeszednek.

Talán emlékszenek még tisztelt szaktársaim azokra

az érdekes fölolvadásokra, melyeket Gelléri Mihály szaktársunk a sajtóhibákról tartott önöknek, így igen jól tudják milyen komikus hibákat sorolt ott föl igen ügyesen, de hát a sajtóhibák még kismiskák azokhoz a bakokhoz képest, a mik a fölületes olvasás miatt előfordulnak.

Természetesen azután, a kik rosszul szednek, rosszul is korrigálnak. A hibákat, melyek ki vannak jelölve a korrekturákban, csak félig-meddig csinálják meg.

E miatt is megint csak a szegény korrektoroknak gyűlik meg a bajuk, mert ha az újabb levonatok a szerzőhöz jutnak s az megtalálja benn a számos hibát, ez bizonyára nem a legszebb véleménynyel van az ő koponyájának tartalma fölül. Kritikájában bizonyosan ahhoz a négy lábú állathoz hasonlítja, a mely leginkább hosszú füleiről nevezetes, vagy pedig ahhoz, mely a kérődzők között a semleges nemet képviseli.

Szigorú ellenőrzéssel lehetne ugyan e bajon sokat segíteni, de hát hol rendelkeznek olyan tömérdek idővel, hogy a korrekturákat mindig utánanézegessék? Így a korrektura megcsinálása csak a szaktársak lelkiismeretére lévén bízva, a lelkiismeretesebbek meg is csinálják tisztességesen, hanem a »csak sor« szedők bizony elhanyagolják ezt is.

De a metrompások segíthetnének e bajon is, — a mint a jobbak meg is teszik — ha egy kissé figyelemmel kísérnék a korrekturák megcsinálását; de sajnálattal kell megvallanom, hogy bizony igen sok közülök sokkal komótosabb, semhogy még ezzel is törődjék. Pedig a metrompásra nézve is nagyobb dicsőség az, ha a kezéből nemcsak külsőre nézve ad ki tisztességes munkát, hanem tartalmára nézve is lehetőleg jól korrigáltat.

Azért mondom, hogy *lehetőleg* jól korrigáltat, mert — mint már fölolvadásom elején említettem — alig kerülhető ki egészen az, hogy különösen egyszeri olvasás után hiba ne maradjon benn valami és különösen akkor, ha a metrompások a korrektorok háta mögé állnak azzal a megjegyzéssel, hogy az a hasáb, mely a korrektor kezében van, fenomenálisan sürgős, mert e miatt nem tud tovább tördelni. Ez pedig rendkívül gyakran megtörténik.

A szegény korrektor meg a vallás tanai szerint: »Hinni tesz: igaznak tartani azt, a mit más mond«, hisz s majdnem vért izzadva ráhúz; mikor aztán végezett s véletlenül ránéz a kézirat számára, akkor veszi észre, hogy az a szedés körülbelül csak a végére jön a munkának, holott a metrompás csak legföljebb a közepénél tart, tehát be van csapva.

Mert hát tetszenek tudni, ha a metrompásoknak egy kis idejük akad, — tisztelet a csekély számú dicséretes kivételnek — legjobban arra vélik felhasználhatni, ha a korrektorokat kelleetlenül is kergetik.

Hanem ha aztán fölfödöznek egy hibát, melyet a korrektor kinjában véletlenül benn hagyott, no olyan diadalt még Napoleon katonái se láttak, a milyennel azt a korrektor szeméi elé tárják.

Pedig a sok mindenféle okon kívül, melyek azt előidéztek, még az is hozzájárul azokhoz, hogy a korrektor is csak egy gyarló ember, tehát ő is tévedhet. Ez már olyan régi dolog, hogy már Seneca, a római

bölcselő — a kire nemrég Tichy szaktársunk egy jóízű fölolvadásában szintén hivatkozott — megmondta azt: »Errare humanum est« (tévedni emberi dolog).

Ezzel aztán most már be is fejezhetném lamentációmat a korrektorok kinjairól, de mielőtt ezt tenném, még egy kijelentéssel tartozom tisztelt hallgató szaktársaimnak.

Én úgy hiszem, hogy itt senki sincsen a szaktársak között, a ki »motyogó« volna, vagy a ki azt az elvet vallaná, hogy »csak sort«, avagy pedig azok közé a metrompások közé tartoznék, a ki nem helyesen töltené be hivatását, ennél fogva nem is bántottam meg senkit fölolvadásommal.

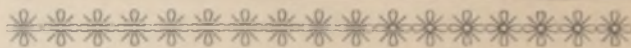
Nekem azonban nem volt szándékom azok közül se megbántani valakit, a kik nincsenek jelen, de hát témám előadásánál elkerülhetlen volt rámutatni azokra, a kik a korrektorok kinjainak legfőbb okozói.

Különben is az igazság kimondása soha sem sértés s az ember csak úgy ismerheti meg legjobban önmagát, ha mások nézeteiket elmondják hibáiról, azért valamelyik böles — már nem emlékszem rá, hogy melyik — azt mondta: »mond ki szabadon hibáimat, hogy javíthassak magamon«.

Csak az a fő, hogy azután igyekezzék is magán javítani, a kit illet.

Most pedig, t. hallgató szaktársaim, köszönöm szives türelmüket meghallgatásomért s mindegyiköknek kívánok minden jót és mindenekfelett jó egészséget!

Grócz Ernő.

VEGYESEK.

Mai mellékletünk illusztráció-nyomást mutat; de nem oly értelemben, hogy a bemutatott kép olvasóinkat esztétikailag gyönyörködtesse, hanem, hogy bemutassa az illusztráció-festékek egy fajtáját. A festék, melylyel azt nyomták, a bécsi *Schiff, Srpek és Társa* jönevű gyárából való, a mely czég megígérte, hogy ezután minden számban más-más festékfajt mutat be olvasóinknak. Nézzük csak meg jól a képet, milyen feltűnő azon a feketeség; de egy parányka vonás sincs azon elmosódva, hanem a legszebben domborodik elénk a kép minden egyes részlete.

Az őszi időny beálltával a Szakkör is megkezdí munkálkodását. Körülbelül október utolján állittatja fel *Ács Mihály síremlékét*, melyre meghívja az összes magyarországi nyomdászokat. Ezt megelőzőleg *Láng József*, nagyváradi nyomdatulajdonos, a kör örökös tiszteletbeli főtitkára tart majd fölolvadást *Ács Mihályról* s csak ezután vonul ki a közönség a temetőbe. Az első havi ülés e miatt november első hetére esik, a mikor kedélyes estély is lesz.

A német szaksajtó és a Magyar Nyomdászok Évkönyve. A Lipcsében megjelenő *Typographische Jahrbücher* legutóbbi (9-ik) füzete egész terjedelmében lefordítva közli *Somos Árpád* szaktársunknak, a debreczeni Csokonai-nyomda művezetőjének *A színnyomás gyakorlati módjáról* cím alatt írt ana tanulságos cikkét, mely az idei Évkönyvben jelent meg.

Krause Károly lipcsei gépgyáros az északkeleti cseh iparközpontján kiváló jóságú papírvágógépeiért *aranyérmel* kapott.

A német császár névjegye. A német császár új névjegyeket nyomtatott, melyeknek alakját négyszerakkorában állapította meg, mint a rendes formátum.

Kedvezmény az Évkönyv megrendelőinek. A Szakkör választmányja elhatározta, hogy a Firtinger Károly által szerkesztett nyomdászattörténelmi térképet azok, kik az Évkönyvet megrendelik, helyben 50 kr. és vidékre 57 kraj-

czáros kedvezményes árért kaphatják meg. — E helyen megemlítjük azt is, hogy legutóbb a bécsi *Vorwärts* és a *Graphisches Centralblatt* hoztak igen elismerő sorokat erről a munkáról, pedig őket vajmi távolról érdekelheti a mi magyar nyelvű történelmünk. Csakhogy azt a térképet egy kis jóakarattal megértheti minden művelt ember, legyen az akár német, akár cseh, angol vagy francia, olyan praktikus van az megszerkesztve.

Az első magyar hangjegymetsző fölszabadítása. Szeptember 4-én szabadult föl Jatzkó Viktor, a nyomdász körökben előnyösen ismert Jatzkó János betűszedő szaktársunk fia, a Pesti könyvnyomda-részvénytársaságnál, miután négy éven át tanulta és elsajátította a hangjegymetsző mesterségét. Az első magyar hangjegymetsző fölszabadulása iránt maga a kereskedelemügyi miniszter is érdeklődéssel viseltetett, a mennyiben még egyrészt a fiatal embert egy nagy etui-ben elhelyezett, a hangjegymetszés mesterségéhez szükséges összes eszközökkel és szerszámokkal ajándékozta meg, — melyek minden darabjába be van vésve az ajándékozó miniszterium czime, — addig másrészt Szerényi József, az ipariszkolák országos főigazgatójának képviseltette magát a felavatáson. A felszabadulási aktusnak különben igen szép ünnepi színezete volt. Jelen voltak nevezett főigazgatón kívül még Matlekovits Sándor v. b. t. t., a részvénytársaság elnöke Ullmann M. G., Falk Zsigmond lovag vezérigazgató, Falk Zsigmond dr. h. igazgató, számos írói és társadalmi kitűnőség, a felszabadítandó szülői, azután a részvénytársaság művezetői s minden egyes osztály személyzetének képviselői. A szép és buzditó beszéd után, melylyel a vezérigazgató megnyitotta az ünnepélyt, az ifjú ember felszabadult hangjegymetszőnek lett kijelentve, mire igen talpraesett beszédben köszönte meg az igazgatóságnak, különösen Falk Zsigmond dr. h. igazgatónak jóságos gondoskodását. Ezután Szerényi főigazgató tartott igen hatásos beszédet, végre pedig Matlekovits Sándor rekesztette be néhány szóval a szép ünnepélyt. Mint értesülünk, az új hangjegymetsző egyelőre még helyén marad, azután ki fogják külföldre küldeni, hogy mesterségében teljes tökéletességet érjen el; így tehát az első magyar hangjegymetszőnek, hogy szép jövője legyen, immár teljesen csak tőle függ.

A szeptember 21., 22. és 23-ára egybehívott országos ipari kongresszus VIII. szakosztályát képezi a papir- és szakszorosító-ipar; ezen szakosztály csoportelőkészítő bizottsági elnöke lovag Falk Zsigmond, s mint a hozzánk érkezett felhívás és előrajzból olvassuk, szépszámú, szakmáknak érdeklő indítványok érkeztek be már augusztus végeig is. Így: A nyomdászipar fejlődésének némely akadályai. — A nyomdászatnak képesítéshez kötése. — A képesítéshez kötéendő nyomdaiparral szemben a könyv- és papirkereskedők üzletkörének korlátozása. — Nyomdásztanonciskolák létesítése, kapcsolatban a tanoncoknak tervszerű műhelybeli kiképzésével. — Az állami hivatalok által szükségeselt nyomtatványok beszerzésének decentralizálása. — A nyomdaiparra hátrányos bélyeg- és illetéktörvények szabályozása. — Mindem ez érdekes indítványok fölötti tárgyalásokról folyóiratunk jövő számában fogjuk értesíteni t. olvasóinkat, már a mennyire azt szűk terünk megengedi.

Budapest jövődöbéli külvárosában is kezdenek nyomdákat alapítani; így tavaszkor Kispesten, most pedig *Erzsébetfalván* nyílt nyomda, ez utóbbi *Matkovich A.* czég alatt.

Czégváltozás. A Nagy-Károlyban eddig Sarkadi Nagy Zsigmond és Társa czég alatt fennállott könyvnyomda most egészen Sarkadi tulajdonába ment át, a ki azt *Sarkadi Nagy Zsigmond* czég alatt vezeti tovább.

Nyakatekert paragrafus-magyarázat. Az iptörtvény 157. §-a tudvalevőleg 200 forintig terjedő pénzbüntetéssel sújtja azt az iparost vagy kereskedőt, ki czégén, nyomtatványain, vagy hirdetéseiben olyan jelzőket vagy adatokat használ, melyek a tényleges üzleti viszonyoknak, vagy a valóságnak meg nem felelnek. A kereskedelmi miniszter most erre vonatkozólag elvi (?) jelentőségű határozatot hozott s azt körrendeletben minden törvényhatóságnak tudomására hozta, mert fordultak elő esetek, hogy a bevidolt kereskedőt vagy iparost a hatóság az okból mentette föl, mert a hirdetések valamely *külföldi lapban* jelentek meg s így külföldön elkövetett kihágás esete látszott fön-

forogni. A körrendelet erre vonatkozó pontja így szól: »Az iptörtvény 157. §. d) pontjába ütköző kihágások a tényleges üzleti viszonyoknak, illetőleg a valóságnak meg nem felelő jelzők, jelvények és adatoknak a czégen, nyomtatványokon, hirdetésekben való használata által követhető el; mihelyt tehát *oly külföldi lapban*, vagy külföldön készített nyomtatványban *foglaltatik a hirdetésny, vagy a melyről a hirdető tudta, hogy az belföldön is közkezen forog*: a valótlan üzleti czim, jelvény vagy adat használata a belföldön is és pedig szándékosan elkövetettnek tekintendő s az azt elkövetőkkel szemben az 1879. évi XL. t.-cz. 13. §-a nem alkalmazható.« — Ez aztán a fából vaskarika! Hat miképen lehet azt megállapítani, hogy a hirdető kereskedő vagy iparos *tudta* azt, hogy az a külföldi újság, a melyben hirdet, a »belföldön is közkezen forog«? Kérünk erre nézve is elvi (?) jelentőségű határozatot.

Szaporodnak a bécsi szakiskolák. Október hó 1-én nyílik meg Bécsben a litografus, kő- és réznyomó-tanonczok szakiskolája, a Rengasse 20. sz. alatt lévő iskolában.

A német polgári törvénykönyv terjedelméről az *Archiv für Post und Tel.* a következőket írja: A polgári törvénykönyv, mely 1900-ban lép életbe, már megjelent a *Reichsgesetzblattban*. Az a szám, melyben ez a törvény megjelent, 57 negyedrétt ivből áll és 110.800 példányban nyomták. E lap kinyomatásához 6,315.000 ív papirt használtak el 82.100 kilogramm mennyiségben. Minden ív 53 centiméter hosszú. Három rotációs-gép körülbelül húsz nap alatt készítette el a birodalmi nyomdában a *Reichsgesetzblatt* ez említett számát, a melyhez ha három gyorsajtott vettek volna, egyenként naponkénti 10.000 példányszámmal, úgy egy-egy gépre 210 munkanap esett volna.

Franciaország nyomdászatának történetét szándékozik kiadni a francia nemzeti nyomda igazgatósága az 1900-ban rendezendő párisi nemzetközi világkiállítás alkalmával. A munka betűanyaga *Garamond* jeles francia betűmetsző által 1640-ben vésett minták alapján fog készítettetni. A könyv a francia könyvnyomtatás legsikerűtebb termékeinek hasonmásait fogja bemutatni.

A világ legrégebbi könyve kétségkívül a Preiss-féle papyrus, mely egyik legértékesebb kincse a párisi nemzeti könyvtárnak. A papyrust Preiss egy thebani sirboltban fedezte fel, melyben az első dinasztia egyik tagjának mumiját is megtalálta, a mi azt igazolja, hogy a könyv legalább is a Krisztus születése előtt való huszonötödik században, Assas király idejében készült, a ki körülbelül ezelőtt 3350 évvel uralkodott. A 44 fejezetre eloszló szöveg elvi határozatokat és törvényezikket tartalmaz.

Törökországi állapotok. A török főváros legutóbbi eseményei Európa figyelmét a legnagyobb mértékben az ottani viszonyokra irányították. Az európaiak Törökországban nem valami irigylésre méltó szerepet játszanak. Házaik s az európai követségi s konzulátusi épületek az egyedüli helyek, hol biztonságban, otthon érzik magukat. Galata és Pera, az idegen negyedek, nyugalmas időkben biztonságot nyújtanak ugyan, de a revolver mégis elmaradhatatlanul szükséges kiegészítő része a viseletnek. A zsurnalisztika Törökország szemében a legkényelmetlenebb s legféleltessebb dolog s ha lehetne, már az összes hírlapírókat az örményekkel egy zsákba varrva, a Boszporusba dobálták volna. Mindennek daczára Konstantinápolyban vannak francia és angol napilapok, sőt az egy osztrák által szerkesztett német lap a legutóbbi időben napilappá lépett elő. Hogy azonban mennyi bajjal jelenhet meg itt egy lap, arról európai újságíróknak fogalma sincs. Minden pillanatban odavághatja a cenzor azt a félelmetes rendeletet, mely ennyi és ennyi időre egyszerűen megtiltja a lap megjelenését. S ez ellen nincs felebezés. A Konstantinápolyba érkező idegen lapok a cenzorhoz vándorolnak, akikresek a könyvek és zene-művek. Az összes küldeményeknek legfeljebb egy tized-része jut el a címzett kezéhez. A nagyhatalmaknak megvan Konstantinápolyban a saját külön postahivataluk s az okos európai csak ezeknél adja fel levelezését. A mi a török posta kezeibe jut, az elveszett. Ha a cenzura és a »fekete kabinet« meghagynak valamit, úgy a maradékot a török postahivatalnokok ragadják magukhoz a postabélyeg kedvéért. A török posta megbizhatatlanságát eléggé bizo-

nyitja az a körülmény, hogy több ízben tettek próbát pénzküldeményekkel s ezek egyetlen egyszer sem jutottak a címzettek kezéhez. A telegráf is gyűlöletes intézmény a törökök szemében. A távirat is keresztülmegy a cenzurán, különösen a hírlaptelegrammok. Egy diplomáciai szolgálatban levő pasa egy újság levelezőjéhez így szolt: »Mire való az újság, zsurnalizmus, telegraf és telefon? Önből e nélkül is lett volna pasa.« A jó ember nyilván engem valami európai pasának nézett s nagyon elbámult, midőn fejemet rázva mondám: »En nem vagyok az.«

Aluminium-betűk. Az utóbbi időben felkapott aluminiumot most már felhasználják a betűk készítéséhez is. Az eddigi használatos betűanyaghoz — mely tudvalevőleg ólom, ón és antimoniumból áll — 5—15 százalék aluminiumot is hozzávesznek. Ezzel az új vegyítéssel a betű sokkal élesebb képet nyer és jóval tartósabb, mint az eddigi betűanyag.

Géptermekek kárpitozása. Nagyon gyakran előfordul az, hogy a transzmisszió rázkódása miatt mészdarabok hullanak le a gépterem mennyezetéről s ezek vagy a formára, vagy a kirakó-asztalra esnek. Ezek aztán nem egyszer kisebb-nagyobb kárt okoznak a szedésben és kész a makulatura. Ezeket mind elkerülhetjük, ha a géptermekeket kárpittal vonatjuk be. (T. J.)

Fametszetek megóvása. Nagyon gyakran tapasztaljuk, hogy egészen új, még használatban se volt fametszetek meggörbülnek. Hogy ezt megakadályozzuk, legjobb a fametszetek alját még a használat előtt *lenolajjal* gyengén bekenni, mely azokat impregnálja és minden nedvesség ellen megvédi. Az ekként impregnált fametszet vagy *plakábetű* azután nem veszi magába a formadeszka és gépasztal nedvét, nem hasad szét és sohasé görbül meg.

A világ legrégebbi újsága Kinában jelenik meg *Peking Gazette* cím alatt. Ez az újság már 800 éves és mindig csak *egy* példányban készül a mennyei birodalom császára részére. Terjedelme rendszeren 16 oldal. Még csak az kellene, hogy ehhez az *egy* példányhoz külön rotációs gépet rendelnének, akkor volna igazán tökéletes a — czopf.

Terjed a civilizáció. Khiva kánja elhatározta, hogy fővárosában keleti török nyelven hivatalos lapot ad ki s erre már meg is rendelt egy gyorsajtot Szentpétervárott. A bokharai kánságnak már három éve van perzsa nyelvű hivatalos lapja, *Kakami* (Toll) czimmel; Perzsiában pedig az *Iran* czimű hivatalos lapon kívül — mely minden tizedik napon jelenik meg — még két másik újság is van a *Ferheny* és a *Scmb* (A Nap), melyek havonta kétszer jelennek meg. Afganisztánt és Beludsisztánt kivéve most már minden középázsiai államnak van hivatalos lapja.

Ács Mihály siremlékére

lapunk kiadóhivatatalába szeptember hó 18-áig a következő adományok folytak be :

Egysesztől: A központi önképző-osztály által rendezett Gutenberg-ünnepély jövedelméből 30 frt, Krecsányi Ignác színigazgató 15 frt, Budapesti Betűöntők Köre 10 frt, Láng József (Nagyvárad) 5 frt, Pesti Lloyd-társulat könyvnyomdája 5 frt, Müller Ágoston 2 frt, St. A. 50 kr.; összesen 67 frt 50 kr.

126. és 353. sz. iv (Pesti könyvnyomda-részvénytárság): Plachy Lajos 2 frt, Haraszty József, Szikora János 1 frt, Fritz Béla, Grócz Ernő, Hoffmann Antal, Jándy Imre, Kiss Ferencz, Péntes Károly, Pumsenberger Antal, Róth Lipót, Reisz Béla, Reichenberg Ármán, Szöllőssy Károly, Sándor János, Salzer Jakab, Schwarz Ambrus, Weber György 50 kr., Beck Lajos, Barcza József, Filach Géza, Götz József, Hebalik József, Hedrich Antal, Juhász József, Kellner Albert, Kertész Kálmán, Neufeld Jakab, Novák Alajos, Obenaus Henrik, Payer Adolf, Péntes Sándor, Schneider Dezső 30 kr., Bohon Lajos, Babiczky József, Blumenstock Mór, Engelhardt István, Fischer Mór, Faludy Mihály, Hopp Károly, Keményffy Dezső, Lovász Rezső, Ludmányi Lajos, Meilinger Gusztáv, Melbinger Antal, Nagy

János, Rosenfeld Péter, Sembery Pál, Stanajovits, Sturm Rikárd, Statkiewitz Mihály, Wegener Ottó, Wendler Károly, Weisse Arthur 20 kr., Kónya Imre, Nagel János 15 kr., Brunner Ignác, Bundschuh Gyula, Cyrin János, Darida Béla, Frank Lajos, Forgách István, Fuhrmann Márk, Hock Károly, Heller Adolf, Jabkovszky József, Krausz Salamon, Krnyác Jovan, Hrenkó, Link József, Lohr Antal, Lustig Soma, Mility Rankó, M. J., Nagy Zsigmond, N. N., Neubauer Mihály, Schmidt János, Sonnenfeld Jónás, Scheiring Ferencz, Teizenhoffer, Zechmeister György, Zurável Béla 10 kr.; összesen 22 frt 90 kr.

129. sz. iv (Hoffmann és Társa Debreczen): Kurucz Béla 30 kr., Deutsch Márton, Szabó Károly (gyűjtő) 20 kr., Vincze János, Gorrieri Adolf, Molnár Károly, Szabó Kálmán, Strébely Gusztáv 10 kr.; összesen 1 frt 20 kr.

133. sz. iv (Czegléd): Piros József és Tsa 1 frt, Vecsey József 50 kr.; összesen 1 frt 50 kr.

216. sz. iv (miskolczi szaktársak): 1. *Forster-nyomdából*: Geró Sándor, Dani János (gyűjtő) 50 kr., Czech Antal, Hlatky János 25 kr., Ludvig István, Kasitzki Károly, Klein Adolf 20 kr., Ernst Lénárd 15 kr.; 2. *Gedeon és Társa-féle nyomdából*: Gedeon és Társa 3 frt, Darula Arnold 1 frt, Fontányi Ferencz, Fried Samu, Tóth Árpád, Zinner Ármán 30 kr., Borsodi Lajos, Manyák Károly, Nagel Lipót, Temkó György 20 kr., Cseplák Jenő, Darvas Lénárd, Fried Ignác, Friedmann Hermann, Fischer Lajos, Hartmann Vilmos, Jónas Bertalan, Maklary János, Mandel Dezső, Mandel József, Szeghő József, Weisz Dezső 10 kr.; 3. *Stamberger B.-féle nyomdából*: Wesselényi Géza 1 frt, Adler Béla, Klein Sámuel 50 kr.; összesen 11 frt 45 kr.

304. sz. iv (pécsi szaktársak): Pécsi önképző-osztály 5 frt, Taizs József 1 frt, Majorovits János, Koretzky János, Técsy István, Novák Kálmán, Brác Zsigmond 50 kr., Rovátsek József, Fischer Ágoston, Kirsteier János, Vugrenesics Román, Deutsch Lajos, Friedler Károly 30 kr., Grosz Sándor, Fabritzky Ignác, Wirth Ferencz, Fischer Gyula 20 kr.; összesen 11 frt 10 kr.

578. sz. iv (Werfer-nyomda, Kassa): Kassai nyomdászok önképző-köre 5 frt, Rosa Viktor, Streck A. B. (gyűjtő), 30 kr., Nagy Sándor 20 kr., Hiba József, Szulinszky István, Holubek Lajos 15 kr., Freund Géza, Schubert Rezső 10 kr.; összesen 6 frt 45 kr.

623. sz. iv (Posner): Heller Ignác 1 frt, Krause József 50 kr., Wollner Simon 25 kr., Grünwald József, Lőrincz Kázmér, Schelken József, Fuker József, Marton József (gyűjtő) 20 kr., Löwy Adolf, Németh Antal, Balkányi Ernő, Weisz Adolf, Löwy Simon, Singer József, Seftsik Mihály, Y. Z., Hefner B., Kohn Izsó, Friedman József, Pinsz Arnold, Glückselig Miksa, Krausz Mihály, Weisz Zsigmond, Spielmann S. Antal, Árosy Pál 10 kr.; összesen 4 frt 45 kr.

626., 756. és 757. sz. iv (Athenaeum): Metzger Nándor 2 frt, Birócz Döme, Karácson Aladár, Svoboda István, Cselesnik János, Czeckauer Henrik, Janovits Ferencz 1 frt, Heiszer Pál, Kerekes Károly, Andreatzi Ferencz, Kun Samu, Spitzer Márk, Albrecht Sándor, Balla Ferencz, Baura Antal, Wandra Lajos, Seltenreich Károly, Pamuk Ferencz (gyűjtő) 50 kr., Krizsán Antal, Both János, Kovács István, Klenk Antal 40 kr., Anton Gyula, Krecsek Antal, Szentgyörgyi Sándor, Arany Lajos, Madarász János 30 kr., Nagy Gáspár, Doszkocs János, Bernáth Kálmán, Erdélyi Mihály, Schwandner Lajos, Liptai Rezső, Karch Lipót, Scholz János, Ziegler Alajos, Sikéri Kovács István, N. N., Varga Dezső, Szentkereszt Károly, Rohonczi János, Einzig N., Horváth Antal, Tábory Rezső, Práger Adolf, Keller Antal, Höflinger István, Csermák Ferencz, Csermák József, Zelwecker Jakab, Schmidt Mihály, Heinrich Károly, St . . . r J . . . f, Schwerth Frigyes, Szentgyörgyi Kálmán, Pethes Ágoston, Seltenreich József, Seltenreich Ferencz, Engelhardt Károly 20 kr., Höffner János, Lungmayer Mihály, Szepessy Endre, Szabó Imre, Latkóczy Lajos, Wagner Antal, Flesch József, Hiza Pál, Pejtsik Károly, Drechsler Ádám, Riez István, Niderreider Antal, Jetschny Károly, Wirdisch Károly, Schwartz Géza, Radvánszky Mihály, Schiller István 10 kr.; összesen 24 frt 70 kr.

628., 629. és 630. sz. iv (Franklin): Darvas Adolf, Weinberger Dezső (gyűjtő), Vörösésáky László, Juhász

János, Katits Antal 1 frt, László Dezső, Engel Sándor, Moravcsik Győző, Asztalos Gyula, Stibinger Henrik, Török Béla, Sturm Emil, Herz Manó, Borsinczy Lajos, Schweiger Nándor, Schweiger Mór, Géczy Kálmán, Pethő Sándor, Kirner Nándor, Pethő Lipót, Prohászka József, Román Antal, Fodor Zsigmond, Wenisch Gyula, Piliszky István, Horváth Jenő, Ormos Adolf 50 kr., Jász Vilmos, Pap György, Mesterhazy Sándor, Fejérvizy Márton, Kopasz József, Gál Ferencz, Cseh Béla, Ledvinka Ferencz, Hedwig Imre 30 kr., Jomisz Vincze 25 kr., Klein Ignác, Königstein Adolf, Hipper Sándor, Kirchmayer Ferencz, Ichring Ferencz, Schmied Pál, Lauthan Rezső, Oberfrank Ferencz, Taussig Sándor, Schön Adolf, Premier Ferencz, Braun Salamon, Zsakó Árpád, Parizek Ferencz, Beigen Ferencz, Weisz Géza, Szulkovszky Ferencz, Uhl Árpád, Deutsch Henrik, Florian András, Treisch Jakab, Farkas Henrik, Kilián József, Novák Endre, Stitt Ferencz, Marcevhiz N., Tebes József, Jesztrabszky Antal, Gyémánt Domonkos, Daniel Bernát, Weisz Antal, Schwarz Ilés, Pardavy Szilárd, Spitzer Adolf, Szabó Károly, Auszterweil Sándor, Iglódy Sándor, Armbruszt Géza, Adler Mór, Jakab Mór, Kriszt István, Nyársik Antal, Tóth Gyula, Balogh Ferencz, Rakovszky Izidor, Morenberger Károly, Salamon Manó, Rabetz István, Sztár István, Wollák Armin, Koch Károly, Kovács Antal, Diamant Sándor, Schön Vilmos, Semmel Lipót, Mraulak Ede, Vass Gyula, Schornstein Jakab, Domanits Antal, Heiszler Ferencz, Reiszky János, Kozel János, Heiszler N., Schindelek N., Gabzán József, Németh István, Rückschlosser N., Vilez Anna, Mínyó Juliska, Teiszler Julia, Kanderko Emma, Fuhrmann Anna, Balázs Fanny, Lóher Anna, Götz Anna, Schalhauser Mari, Kohn Áron, Hiki Lajos, Schwarz József 20 kr., Kiss József 15 kr., Ungerleider Mihály, Tépely P. J., Roth Samu, Heiser Ádám, Sonnenfeld Ignác, Mayr Károly, Deutsch Ignác, Fischer Fülöp, Liezbon Theophil, Erenyi Ferencz, Reisz Armin, Axelrad Gyula, Csery István, Kurceza József, Benedek Manó, Altstäter Miksa, Klein Kálmán, Reichfeld Jakab, Reinwart Emil, Fényes István, Szalacsy József, Reiter József, Schlesinger Mór, Tóth Lajos, Horacsek Lajos, K., G., Holzer Géza, Hruska M., Simkó István, Szattló Amália 10 kr., Zidarits F. 5 kr.; összesen 37 frt 95 kr.

718. sz. ív (Európa): Hönig Lajos, Krausz Manó (gyűjtő), Weber István 30 kr., Reichmann Arthur, Kastner Vincze, Ungár Dezső, Horschowsky Sándor 15 kr., Braun Lipót, Schmidell József, Leopold Mihály, Abineri 10 kr.; összesen 1 frt 90 kr.

732. sz. ív (Rigler): Hirsch Nándor, Lubik Zoltán 50 kr., Loósz János (gyűjtő) 30 kr., Bressán Sándor Ferencz, Ilkits Milán, Gábor Ferencz, Schillerwein Ignác, Goldstein Jakab 20 kr., Kohn Samu H., Kaucz Lajos, Koppstein Géza, Tóth Ferencz, Friedmann József II. 10 kr.; összesen 2 frt 80 krajczár.

758. sz. ív (Államnyomda): Szügyi Ferencz 1 frt, Wagner Rezső (gyűjtő), Galateo Béla, Illés István, Fejér Vilmos, Jarda Sándor 50 kr., Kránitz Pál, Illés Lajos, Flock Sándor, Szathmáry K., Gyulay Nagy Sándor, Ligeti József, Ditrich Nándor, Gmainer József, Dietrich Antal 20 kr., Perger Gyula, Z. K., Virágh Gábor, Stibrim, Obendorf Rezső, Klein Antal, Bosnyák Ágost 10 kr.; összesen 6 frt.

767. sz. ív (Buschmann-nyomda): Török Antal 1 frt, Romberger Tivadar 50 kr., Aigner Antal, ifj. Aigner Antal 20 kr., Goldschmied Ignác 10 kr.; összesen 2 frt.

781. sz. ív (Községi nyomda): Augenfeld Miksa 1 frt, Neszmerák Kálmán, Szathmáry Lajos (gyűjtő), Vérmány Ferencz 30 kr., Farkas Mihály, Dömöky Gyula, König Lipót, Schnell József, Simetsek Gusztáv, Weiss Benő, Palla Gyula 20 kr.; összesen 3 frt 30 kr.

783. és 784. sz. ív (Kosmos): Francia József, Schwartz József 50 kr., Morócz 30 kr., Rattmann Samu 20 kr., Böhm, Kövér, Hoholati, Benedek, Sárossy, Urbanovics, Mihók, Kálzer Gyula, Bóda 10 kr.; összesen 2 frt 40 kr.

Befolyt tehát összesen — a múlt számunkban kimutatott 268 frt 45 krajczárral együtt — 476 frt 5 kr.

Kérjük az ívtartókat, szíveskedjenek a begyűllt pénzeket még e hónapban beküldeni, hogy a gyűjtést lezárhassuk és a sírkő iránt véglegesen intézkedhessünk.

HIVATALOS RÉSZ.

Figyelmeztetés. Választmányi határozat értelmében *Évkönyvre* csak azok a tagok tarthatnak igényt, kik legelőbb ez évi **augusztus** hó óta tagjai a körnek és a kik tagsági illetékeket bezárólag **november** hóra is már lefizették. Az a tag, ki két hónappal van hátralékban, *Évkönyvet nem kap.*

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű *kondícióváltozást*, úgy az *abba való be-*, mint *kilépést haladéktalanul* adjanak tudtul a Kör *pénztárosának*, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Augusztus hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda 1.80, Athenacum 5.70, Buschmann —, Corvina —, Czettel és Deutsch 1.50, Egyetemi nyomda —, Franklin —, Garai —, Hamburger és Birkholz —.90, Hornyánszky —, Hungária 1.50, Kosmos 2.10, Községi nyomda 2.40, Légrady 7.20, Magyar nyomda —, Márkus —, Nagy Sándor 2.40, Neumayer 1.20, Pátria 2.70, Paulas 5.40, Posner —, Pester Lloyd 2.70, Pressburg —.60, Részvény —, Wodianer —, Egyesek: Berger Á. —.30, Gelberger M. —.30, Kerekes J. —.30, Fésüs J. 1.50, Csutor E. —.30, Müller Mór —.30.

Pokol-körkép és Feszty-körképjegyek csak *Tichy Ákos* titkárnál (Részvénynyomda), *Rencsisovszky Ferencz* pénztárosnál és *Novitzky N. Lászlónál* kaphatók darabonként 32 krajczárért.

Kedvezményes jegyek a Vigszínházba. A Vigszínház igazgatósága Körünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyárakat engedélyezte:

Földszinti táralásszék	IX - XII. sor	80 kr.
»	XIII - XVI. »	70 »
I. Erkély	H V. »	80 »
I. »	VI - XI. »	50 »
II. »	zártszék I	60 »
II. »	II - IV. »	40 »

Bemutató és rendkívüli előadásokra nem érvényesek.

A váltandó jegy, kelet és ár tintával írando ki és csak aznapra érvényes, melyre kiállítva lett.

Minden jegyre külön utalvány kell. Utalványok a szinköri utalványok árusítóinál kaphatók.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F. A. urnak, Budapest. Köszönjük az újabb korrekurát. A IV. kerületbe csúszott VI. kerületbe valókat mi is észrevettük; de azért mindig jó a figyelmeztetés.

Új princípális. Tessék csak úgy címezni, a hogy lapunkban hirdetve van. Bővebb cím nem szükséges. Van magyar árjegyzéke is, kérjen direkte ilyent.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felülsz szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * *Főmunkatárs:* BAUER JÁNOS M.

Csödtömög-eladás. A vb. Pusztafi és Perl csödtömögéhez tartozó, a csödleltarban felvett kö- és könyvnyomdai sajtók, vágógépek, gázmotor és egyéb könyvnyomdai és könyvkötészeti felszerelések, mint betűk, festékek, szedőhajók, továbbá teljes gyári felszerelés (gázmotor, transzmisszió, gyaluló eszterga és fűrőgépek) ajánlati úton el fognak adatni.

Ajánlatok nagyobb tárgyakra, valamint kisebb tárgyak egyes csoportjaira vagy az összes tárgyakra együttesen tehetőek és *forlyó évi szeptember 10-ig* alulírott tömeggondnoknál nyújtandók be, hol a csödleltár is megtekinthető.

Az eladásra kerülő tárgyak a Csengery-utca 74. sz. a. üzlethelyiségben tekinthetők meg. *Dr. Fodor Antal*, tömeggondnok, Budapest, V., Nagykorona-utca 13.

Szükség esetén

Postapapírokbán: fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;

Író és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomató papírok: famentes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyvrendelési munkák részére;

Illustrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módon előállítva: diszkrét, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, újságmellékletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelezőlapkarton a legnagyobb választékban;

Rajzpapírok: tekercsek és ívekben;

Itató- és szűrlepapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden czélra;

Fénylemezek (posztónyirólemezek) és mindennemű

Lemezekben kérem szíves megbízásaival hozzam fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPÍRNAGYKERESKEDÉS
ÉS GYÁRI PAPÍRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-uteza 6. szám.

Roeder Gusztáv és Tsai

cs. és kir. szab. Marschendorfi papírgyár raktára
és képviselősege.

»Steyrermühl«

papírgyár és kiadótársaság Aichberg-Steyrermühle
képviseletsege és raktára.

Mörner J. és Társa

Gépgyára és Vasöntődéje Budapesten

KÉSZIT:

Egyszerű gyorsajtókat, 2 vagy 4 festék-dörzsölő hengerrel.

Kétszint nyomó gépeket, 2 festékszerkezettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

»Hungaria« accidenz-gyorsajtókat.

Tégelynyomású gyorsajtókat.

Önműködő késköszörűlő-gépeket.

Aranyozó-, dombornyomású- és kivágó-sajtókat.

Csomagoló- és simító-sajtókat.

Papírvágó- és papírfúró-gépeket.

Könyvrendelési gyorsajtókat.

Könyvrendelési kézisajtókat.

Tömöntődei berendezéseket.

Transzmisszió-telepeket.

Körforgású nyomógépeket

újságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására, tökéletesbitett tölcés- és körbenforgó késhajtogató készülékkel.

Használt gyorsajtók

alaposan kijavítva és átalakítva, jóállás mellett jutányos árért eladóak.

Könyv- és könyomdai festékgár

Schiff, Srpek

KÖZPONT:
BÉCS & Comp.

1., Lothringerstrasse 3.

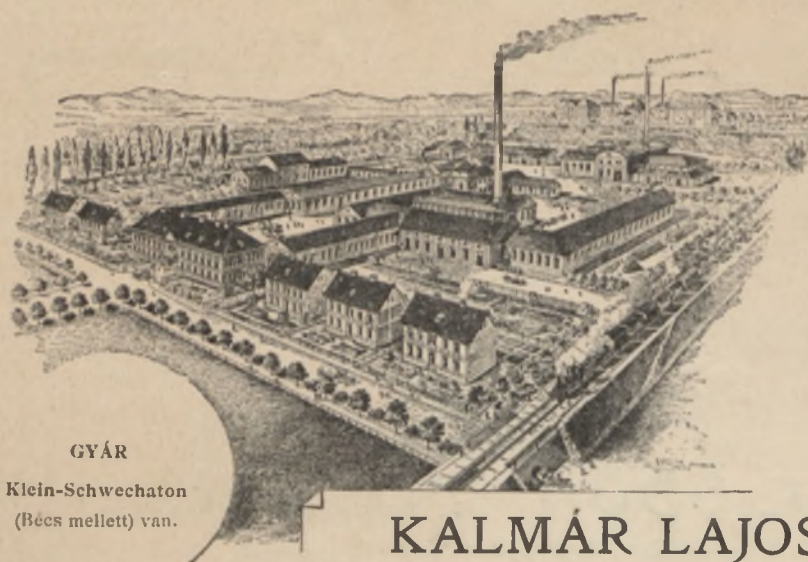
Koromégetés Kenczefőzés
Hengeranyag.

A gyártmányok védjeggyel vannak
ellátva.

A cég budapesti
kizárólagos képviselője és raktára

BUDAPEST
VII. ker., Dohány-utca 10. szám.

TELEFON 89-83.

GYÁR

Klein-Schwechaton
(Bécs mellett) van.

KALMÁR LAJOS

Figyelmeztetés.

A nyomdákban a hengerek át- és újjáöntése gyakran szükségessé válik, miért is bátorkodunk a t. nyomdatulajdonosoknak legkitűnőbbnek elismert hengeranyagainkat a következő árak mellett ajánlani:

»Austria« extra kgrja . . . . . 1 fnt 80 kr.
» prima » . . . . . 1 » 50 »
»L« hengeranyag » . . . . . 1 » 25 »

Fenti árak franko házhoz szállítva értendők. — Bátorkodunk a t. nyomdatulajdonosok becses figyelmét különösen »L« hengeranyagunkra felhívni, mely úgy kitűnő minősége, mint olcsó ára által előszeretettel használtatik.

Mintákkal bármikor kívánatra díjmentesen szívesen szolgálunk.

Könyvnyomda-eladás.

A milléniumi kiállítás sokszorosító-pavillonjában egy teljesen ujonnan berendezett könyvnyomda, mely dúsan van felszerelve a legújabb betűkkel és rézleániakkal, nemkülönben állványok, betűszekrények (kettős fenékkal, porelkülönítésre), u. m. az uyanott működő különféle nagyságú gyorsajtók, f. é. október hó 30-án történendő átvételre jutányos áron eladatnak.

Bővebb értesítést ad

AZ ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTŐDE-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPESTEN

VI. kerület, Dessewffy-utca 32. szám.

Könyv- és könyvnyomdai
szines és fekete festékek gyára.

Huber Mihály
ALAPITTATOTT 1780-BAN.

München és New-York.

Kizárólagos képviselője Magyarország és
a keleti tartományok részére

Fuehs Dávid

Budapesten

IV. kerület, Újvilág-utca 6. szám.

Eme dúsan felszerelt raktárból bármilyen
megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Arjegyzékekkel és nyomásmintákkal kívánatra
készséggel szolgálunk.

Könyv- és könyvnyomdai
festékek gyára.

WÜSTE F.

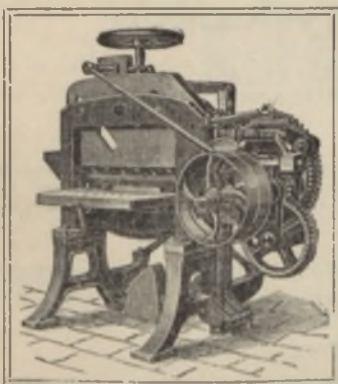
BÉCS

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és szines, kö-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű
festékeket,
hengeranyagot
és
firniszt.

Papírvágógép.

Különlegesség 1855 óta

GÉPEK a papírpár

minden ágazata részére.

★

700 munkás!

★

A gyár évenként 3700
gépet készít.

KRAUSE KÁROLY gépgyára
LIPCSÉBEN.

Raktáros és képviselő: **DESSAUER és MÁRKUS** Budapest, Lázár-utca 13.

Szám	Vágóhor- szűf számf	Vágómag- ság	Árak		Úmptáló	Vágómutató	Tijoraszó- nyereg
			kézi hajtásra	mótor- hajtásra			
			M á r k a				
			cm.				
AB	50	18	425	550	150	100	80
AB a	55	18	485	610	160	105	80
AC	00	14	575	700	175	110	85
AC a	05	14	650	775	185	115	85
AD	71	17	740	865	200	120	90
AD a	76	17	825	950	220	125	90
AE	83	18	950	1075	240	125	95
AE a	91	18	1050	1175	250	130	95
AF	95	19	1150	1275	260	135	100
AF a	100	19	1250	1375	280	140	100
AG	108	20	1400	1525	315	145	105
AG a	118	20	1500	1625	325	150	105
AH	120	21	1600	1725	340	155	110
AH a	140	21	1950	2075	385	160	115
AJ	180	22	2275	2400	390	160	120
AZ	210	17	—	4700	500	200	—

Beloértve két jómínőségű kést, két vágó-
léczet, csavarkulcsot és olajkannát.

Ismételadóknak engedmény.

Nagy választékot tart a legkülönfélébb
ezélszerű és divatos

Könyv- és Czímбетűkből.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

**BETŰ- ÉS TÖMÖNTÖDE
BUDAPEST**

VII., Király-utca 83. sz.

★

Folytonos készletben tart szerb és
héber betűket, körzeteket és kizá-
rásokat, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat,
a leggyorsabban készítve és legjobb
minőségben kiállítva.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYAR

— RAKTÁRA —

Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz.

(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★

Itatós-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzaeszkögyár.

Géplevélboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ.

WEINWURM ANTAL
fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.
Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithografia útján a legjutányosabban és pontosan sokszorosíthatnak.

*Külön be-
rendés házon
kívül fény-
képfelvételre.*

Rust J. H. és Társa
BETŰÖNTŐDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KER., GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézléniák és vignetták.
Külföldön a császári sas használati jogával. — Mérsékelt árak.
Külföldi telek: Bécs, Berlin, Páris, M. m. Frankfurt, Nürnberg stb.

Államilag kedvezményezett

ELSŐ MAGYAR KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

47.094. és 53.406.
sz. osztrák-magyar
szabadalmak.

Kurzweil János és Társa

Külföldön:
Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Orsz. Ipar-Egyes.
1892.

GYÁR:

Budapest

IRODA ÉS RAKTÁR:

IX. ker., Márton-uteza 19.
Vendel-uteza 17.

V. kerület, Hold-uteza
23. szám.

Készít legjobbj minőségű

ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festéket.

KOROMÉGETÉS.

KENCZÉK. BRONZOK.

Telefon 270.

Patent gelatin-hengeranyag.

Szedősorzó igazítható feszítővel, szabadalmazott saját találmány.

Ólomzárgyártás

Bélyegzőmetszés

Tömöntőde, Galvanoplasztika, Rézléniagyártás

Telefon 450. sz.

Mechanikai

műhely

ELSŐ MAGYAR

BETÜÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

VI., Dessewffy-uteza 32.

VI., Dessewffy-uteza 32.

Egész nyomdai berendezések ♦ ♦ ♦

jutányosan és gyorsan foganatosítatnak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

Könyv- és Czímбетűkben

további

Körzetek, Rézléniák és Kizárásokban,

A legkülönfélébb ékítmények és egyéb nyomdai felszerelésekben.

E lap szövege az öntőde betűivel nyomtatott.

Illusztrációfesték Kgrja 2 frt. 50 kr.

Schiff, Szpek & Comp. festékgyárából Kl. Schwechaton (Bécs mellett.)